

Svar på fullmäktigemotion om att minska växthusgasutsläppen genom restaurering av kärr

STF 16.12.2024 § 63

569/00.02.10.00/2024

Mer information:

miljöchefen Anna-Lena Granlund-Blomfelt, tfn 050 323 6269

miljöexperten Helena Suomela, tfn 040 169 9605

fornamn.efternamn@grankulla.fi

Fullmäktigeledamoten Salminen framförde under stadsfullmäktiges sammanträde 11.11.2024 en motion (**bakgrundsmaterial**) där det föreslås att Grankulla stad restaurerar Kasabergets och Stormossens områden för att minska växthusgasutsläppen och öka naturens mångfald. I motionen föreslås att restaureringen sker med frivilliga krafter så att avloppsdikena i området täpps till manuellt med stenar före snön smälter våren 2025.

Stormossen

Stormossens område skapar tillsammans med Kasabergets skog det största sammanhängande skogsområdet i Grankulla. Hela Stormossens område omfattar grovt uppskattat cirka 15 hektar. Gamla flygbilder påvisar att kärret utdikats redan på 1940-talet och enligt lokal litteratur har man en gång i tiden tagit upp torv i området. Numera äger Grankulla stad hela området som klassas som närreklamationsområde enligt detaljplanen för området (Ak 152) som godkännts 1997. Trädbeståndet i området vårdas enligt Grankulla stads naturvårdsplan 2022–2031 (samhällstekniska utskottet 21/88 §). Enligt naturvårdsplanen var den uppskattade virkesvolymen i området cirka 2 750 kubikmeter år 2022.

Som **bakgrundsmaterial** finns en tidsserie med flygbilder som visar skogsområdets utveckling och ett kartutdrag som visar Stormossens skogsfigurer.

Förordningen om restaurering av natur och Grankulla

För tillfället bereds det nationella genomförandet av EU:s förordning om restaurering av natur, vilken trädde i kraft 18.8.2024. För att verkställa förordningen ska Finland göra upp en nationell restaureringsplan där bland annat metoderna för att uppnå målen i förordningen fastställs. Den nationella restaureringsplanen ska vara klar inom två år från att förordningen har trätt i kraft.

Förordningen om restaurering av natur gäller 63 kommuner i Finland, varav Grankulla är en. I Grankulla stad finns det få restaureringsobjekt och möjligheter att restaurera och därför ska Stormossen ses som ett potentiellt område för restaurering. Uppdateringen av stadens resurssmarta färdplan har kommit in i slutskedet och i fortsättningen är strävan att färdplanen inbegriper allt fler mål som ansluter till biologisk mångfald. Den föreslagna restaureringsåtgärden stöder därmed både nuvarande och framtida mål i färdplanen.

I motionen framställs mycket rätlinjigt hur uppgiften ska åtas utan närmare granskning av ärendet. I svaret redogör vi dock att ärendet har flera aspekter som måste utredas på förhand. Utifrån utredningarna kan vi sedan uppskatta bland annat projektets reella verkningar, behov av tillstånd och kostnader. Alla

restaureringsåtgärder ska planeras och dokumenteras särskilt väl för att staden i framtiden ska kunna verifiera dem officiellt.

Tidtabell

Utredningen av en eventuell restaurering av Stormossen och planeringsarbetet bör inkluderas som en åtgärd i samhällstekniska sektorns utsläppsminskande program. För samhällstekniska sektorns resultatområden finns ändå inget reserverat anslag för utredningen och planeringsarbetet i fråga i budgeten 2025.

Enligt uppgifter från NTM-centralen i Nyland är det möjligt att Kommun- och Organisation-Helmi öppnar ansökan om bidrag igen hösten 2025. Programmet stöder kommuner och organisationer i projekt som främjar biologisk mångfald och förbättrar livsmiljöer. I det sammanhanget är det även möjligt att ansöka om bidrag för att utreda och planera en eventuell restaurering av Stormossen.

Därmed föreslår vi att den här frågan lyfts till en åtgärd i samhällstekniska sektorns utsläppsminskande program år 2026. Då har även sammanställandet av den nationella restaureringsplanen framskridit och kommunerna har eventuellt preliminär information om de planenliga förpliktelser som åläggs kommunen i och med den här processen.

Planering av restaureringsprojektet

Planeringen ska omfatta en noggrann bedömning av eventuella restaureringsåtgärders inverkan på miljön och naturen samt säkerställa att åtgärderna är tekniskt möjliga att verkställa på området. Enligt uppgifter som miljöenheten har fått av NTM-centralen i Nyland ska en restaureringsplan åtminstone inbegripa följande information:

- En eventuell avverkningsplan per figur och i den
 - en bedömning av huruvida planen är möjlig att verkställa
 - mängden trädbestånd som ska avverkas per figur (procentandel av det nuvarande trädbeståndet, hurdana träd får stå kvar hur och var, avverkningsmetod)
 - preliminära körrutter och lagerplatser för de avverkade träden
 - tidpunkten för skogsarbeten (är vinterförhållanden ett krav)
- Plan för tilltäppning av dikena avseende hela dikesnätverket med följande innehåll:
 - utredning om huruvida det finns tillräckligt med dikesmark
 - platser för eventuella fördämningar och deras struktur
 - information om hur problem med vattendränkning ska förebyggas
 - preliminär röjningsplan för dikena, arbetsmetod och bedömning av mängden träd som ansluter till arbetet
- Utredning om gamla dikesfårar eller särskilda sänkor som vattnet ska styras till
- Natur- och miljöutredningar
 - växtlighetstyper och naturvärden i kärrområdet
 - utrotningshotade arter i området och hur de tas hänsyn till
 - områdets små vattendrag (bäckar, rännilar, små dammar) och avloppsdikenas naturvärden utanför området
- Riskbedömning

- finns det riskplatser på området, fara för att områden blir vattendränkta (till exempel granntomter, motionsleder på Kasabergets område) eller risker som hänför sig till verkställandet
- riskplatser vad gäller utrotningshotade djur

Eventuellt behov av tillstånd för restaureringen

I allmänhet är det inte nödvändigt att ansöka om tillstånd i enlighet med vattenlagen av regionförvaltningsverket eller NTM-centralen för restaurering av kärr, ifall inte områdets naturliga vattenfåror eller andra småvatten (såsom källor eller tjärnar) ska omformas. I nuläget har staden inte mer ingående information om naturtillståndet hos de små vattendragen på Stormossen. Den här informationen blir tillgänglig år 2025 när en stadsomfattande utredning av småvattnen genomförs. När åtgärderna sker på stadens mark och det är bekräftat att restaureringen inte orsakar att omgivande fastigheter blir vattendränkta behövs heller inga andra tillstånd i enlighet med vattenlagen.

Om träd avverkas på kärret i samband med restaureringen behöver åtgärden ett tillstånd för miljöåtgärder enligt 128 § i markanvändnings- och bygglagen (från och med 1.1.2025 53 § i bygglagen). Det här beror på att området ingår i ett detaljplanerat område. Genom ett beviljat tillstånd för miljöåtgärder försvinner samtidigt eventuellt skyldigheten att förnya skogen enligt 5 a § i skogslagen.

I princip är det stadens miljöskyddsmyndighet, alltså samhällstekniska utskottet, som fattar ett beslut om att faktiskt inleda ett restaureringsprojekt. I det fall ger staden i enlighet med förvaltningslagen de berörda parterna (granntomterna) möjlighet att uttrycka sin åsikt i frågan innan ett avgörande träffas i ärendet. Beslutet, restaureringsplanen och slutrapporten om verkställandet skulle fungera som ett officiellt dokument med tanke på den kommande nationella restaureringsplanen.

Allmänt om restaurering av kärr och växthusgasutsläpp

Kärren är en av våra livsmiljöer som försämrats allra mest och arterna fortsätter att minska där. Ungefär hälften av kärrens naturtyper är hotade i hela vårt land. Den väsentligaste orsaken till att kärren är hotade är skogsdikningen: Över hälften av all kärrareal i Finland har utdikats för skogsodling. Ny utdikning genomförs i praktiken inte längre, men kärren fortsätter att torka.

Orörda kärr binder och lagrar betydande mängder kol. Väl genomförd restaurering av utdikade kärr återställer den naturliga vattenhushållningen och växtligheten i kärren, vilket gör dem till de effektivaste kolsänkorna. Dessutom minskar restaurering avrinningen av näringsämnen som orsakar övergödning från kärren till vattendrag och jämnar ut översvämningar. Kärren har en viktig roll inom kolbindning och koldioxidlagring och i Finland är restaureringen av kärr en central miljöåtgärd. Kolet som samlas i torv inberäknas ändå inte som en kolsänka i inventeringen av växthusgaser på områden i naturtillstånd. Gemensamt fastställda bestämmelser definierar vad som räknas som utsläpp och kolsänka och hur dessa rapporteras. Markanvändningen, ändringar i markanvändningen och skogsbruket, det vill säga markanvändningssektorn (LULUCF) som också kärren ingår i är en av de utsläppssektorer som ska rapporteras om på nationell nivå.

Hur restaureringen av kärr inverkar på den biologiska mångfalden, klimatet och vattendragen varierar beroende på kärrets egenskaper, särskilt näringshalten och

sankheten har betydelse. I undersökningen av effekterna på vattendrag och särskilt klimatpåverkan framhävs också skillnaderna mellan effekterna på kort och lång sikt och motstridigheter som finns mellan dem. Men i anslutning till kompensation av klimatpåverkan är kärr ändå en komplex livsmiljötyp. Det är endast möjligt att göra en grov bedömning av vilken klimatpåverkan restaureringen av ett enskilt kärr har.

Ett tema som varit gemensamt i den senaste debatten om restaurering av kärr är att restaureringen kan fungera som en metod för ekologisk kompensation. Grovt sett kan kompensationerna delas in i sådana som genomgripande tar hänsyn till ekosystemen och sådana som ersätter ett visst element eller en viss funktion i ekosystemet. Kompensation av klimatpåverkan torde vara den vanligaste typen i fråga om kompensation som fokuserar på en funktion eller en egenskap i ett ekosystem, det här gäller även kärr.

Från ett mer helhetsbetonat ekologiskt kompensationsperspektiv lämpar sig kärr väl som kompensationsobjekt: De behövliga restaureringsmetoderna är relativt enkla, säkra och kostnadseffektiva. Ekosystemet börjar återhämta sig rätt fort efter restaureringsåtgärderna både när det gäller strukturen och funktionaliteten (till exempel Kareksela m.fl. 2015, Maanavilja m.fl. 2014, 2015). En osäkerhetsfaktor i en mer helhetsbetonad kompensation av ekosystemet i ett kärr är hur mer krävande arter återhämtar sig. I objekt med utrotningshotade eller sällsynta arter verkar kompensationen inte verkställas i sin helhet när det gäller de här arterna, åtminstone inte under de 20 år som följer på en restaurering (i relation till en referens i naturtillstånd). I fråga om effekterna på biodiversiteten är det oklart om en ofullständig återhämtning är typisk för vissa arter eller relativt slumpmässig mellan arter som är mer sällsynta och arter som saknas i objektet när restaureringen genomförs.

Stadsstyrelsen:

Fullmäktige antecknar för kännedom ovanstående som svar på fullmäktigemotionen om att minska växthusgasutsläppen genom restaurering av kärr och konstaterar att motionen är slutbehandlad.

Beslut:

Beslutsförslaget godkändes.

Bakgrundsmaterial:

Fullmäktigemotion
Flygbilder av Stormossen och Kasaberget
Skogsfigurer på Stormossen